

Doris

Nr 15 2009

FRÅN HARRY MARTINSON-SÄLLSKAPET

Harry Martinson-sällskapet 25 år!

Specialnummer med bildkavalkad ur kvartsseklets bokutgivning
Läs om genomförda och kommande arrangemang.

Välkommen till ett nytt nummer av Doris!

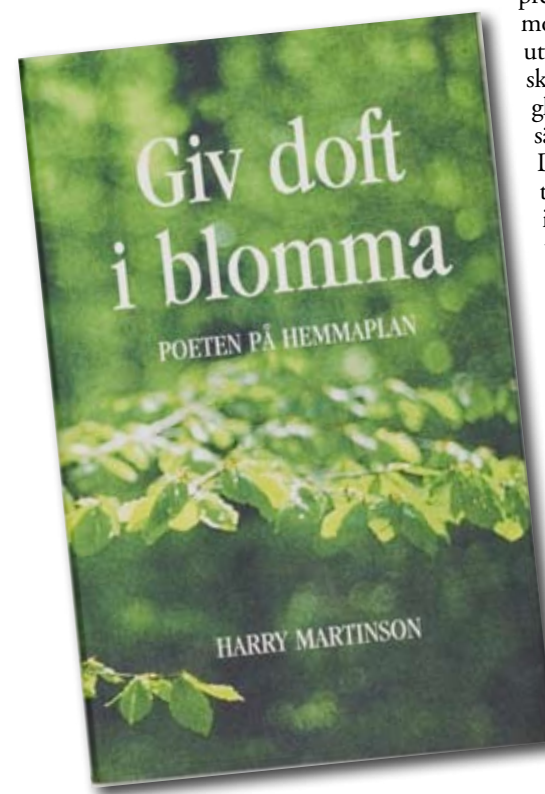
För många av oss är det svårt att förstå: det har gått ett kvarts sekel sedan Harry Martinson-sällskapet bildades. 25-årsjubileet har redan uppmärksammat och kommer under den tid som är kvar av året att manifesteras på olika sätt. Ta också del av bildkavalkaden om den bokutgivning som kommit till stånd tack vare sällskapet. Innehållet i denna Doris:

- I goda tryckta upplagor – en bildkavalkad med 25 års bokutgivning av, från och för Harry Martinson-sällskapet. Sidan 3.
- Några påminnelser om progampunkter i 25-årsfirandet som vi ha framför oss i höst:
- Vårt deltagande vid Bokmässan i Göteborg präglas av 25-årsfirandet – programmet på sidan 8.
 - Harry Martinson-sällskapet slår följe med Elin Wägner – en intressant del av jubileet, på Svenska Akademien. Sidan 9.
 - Från griftegård till bokkafé – programmet i Sollentuna dagen efter akademibesöket. Sidan 10.
 - Något om den djupare betydelsen av vårt och andra litterära sällskap. Göran Bäckstrand om vad som har varit och vad som kommer. Sidan 10.
 - Rune Liljenrud om en antologi från Lund – Universitetets frihet – Tio tankar och en dikt. Sidan 12.
 - Frusna skaldar om våren. Dagsversens okränkte mästare Alf Henrikson tog hjälp av berest diktarkollega när egna inspirationen sinade. Christer Åsberg i Alf Henriksonsällskapet berättar. Sidan 14.
 - Wägner och Martinson – inte något motsatspar. Sonja Glimstedt Hall skriver om Harry Martinsons tal om sin företrädare på stol no. 15 i Svenska Akademien, Elin Wägner. Sidan 17.
 - Martinson-antologi på spanska blev kritikersuccé. Sidan 21.
 - Rapport från ”kosmisk dialog” med anledning av femtioårsminnet av operan Aniaras premiär. Lena Havland-Erlandsson var där. Sidan 22.
 - Majdagarna 2009. Text och bilder från Klockrike av Rune Liljenrud. Sidan 24.
 - Näselfrossan blev succé även i år. Sidan 27
 - Allra sist en presentation av kommande årsbok – som är en DVD innehållande två filmer av Boris Engström och Harry Martinson.

*Trevlig läsning!
Ingemar Lönnbom
redaktör*

I goda tryckta upplagor

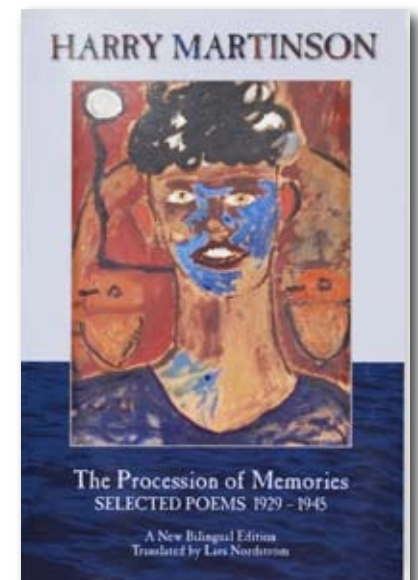
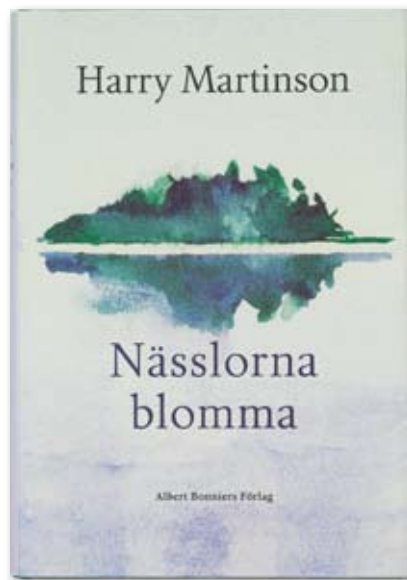
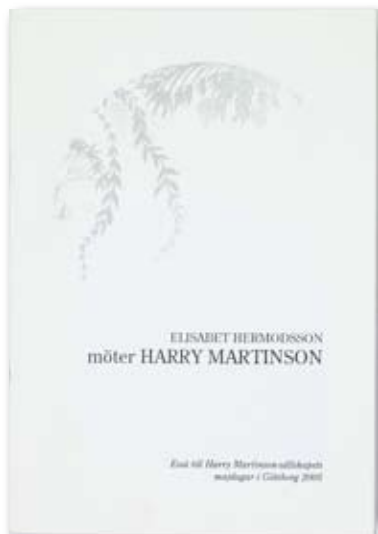
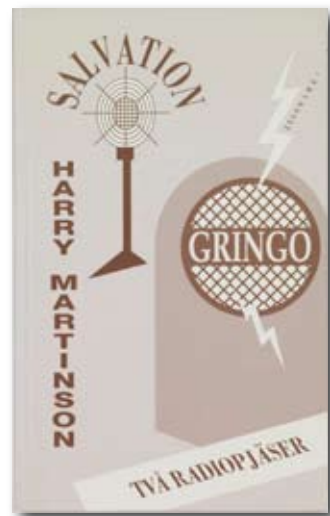
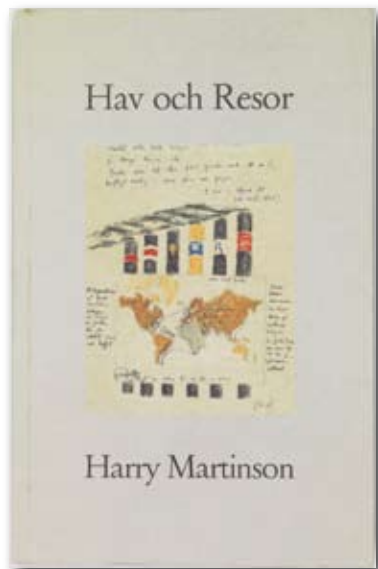
När det nu har gått 25 år sedan Harry Martinson-sällskapet bildades kan man kanske våga blicka i stadgarnas målsättningsparagraf. Eftersom facit är känt, är ju risken liten att citera den tredje målsättningen, nämligen att se till att Martinsons ”texter hålls tillgängliga i goda tryckta upplagor”. Jag har i klart minne hur sällskapets förste ordförande, Ingvar Holm, utlungade sin bannbulla över ”Förlaget”, som inte kunde garantera att en Nobelpristagares böcker ständigt hölls tillgängliga. Det är många krafter och kanske även förändringar i samhället, som har drivit fram vägen av Martinson-litteratur under de gångna tjugofem åren. På de följande två uppslagen visas ett slumpvis urval av böcker ur vägen – såväl texter av Martinson som översättningar och biografier/avhandlingar. Arbetet pågår med en total inventering av utgivningen under åren 1984-2009. Kom till bokmässan i Göteborg i september – där skall alla böckerna

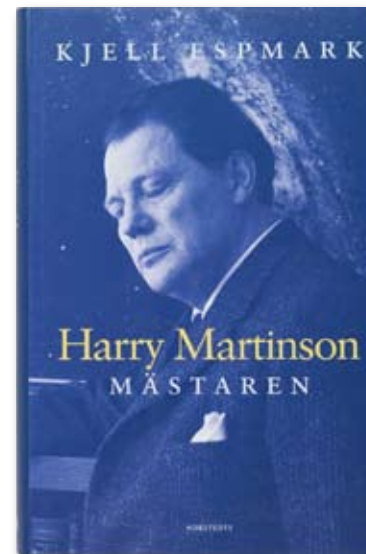

presenteras i sällskapets monter. En speciell utveckling vill jag särskilt poängtera – det glädjande antalet översättningar!

Den lilla gröna antologin ”Giv doft i blomma”, som visas på denna sidan, förtjänar en liten kommentar. Urvalet är gjort av ”folket” i Harry Martinsons hemsocken, illustrerad av skolbarn, tryckt 2004 på bekostnad av Volvo, fritt distribuerad av Posten till cirka 8 000 hushåll i Nyteboda, Nebbeboda, Alltidhult och alla andra byar i Olofströms kommun.

Johnny Karlsson

Harry Martinson-sällskapet

Bokmässan i Göteborg 24 – 27 september 2009

Miniseminarium

Lördagen den 26 september kl. 11.30 – 11.50

Paulina Helgeson, Agneta Pleijel

”En fågel för länge sedan död sjunger i vår skog”

I år fyller Harry Martinson-sällskapet 25 år. Paulina Helgeson och Agneta Pleijel diskuterar hur Martinsons diktning lever vidare och vilken roll ett litterärt sällskap spelar för ett författarskap. Arr. Harry Martinson-sällskapet

Finns med i Bok&Biblioteks Seminarieprogram som distribuerades i maj.

Montern på Bokmässan

kommer att präglas av Sällskapets bokutgivning under 25 år

Föreläsningar på De litterära sällskapens scen

Torsdag 24/9 kl. 14.00 – 14.15

Li Li, Klockrikestipendiat 2009

Konsten att se i en dikt

Fredag 25/9 kl. 13.00 – 13.15

Ulf Redmo

Hur det startade och fortsatte – Harry Martinson-sällskapet 25 år

Lördag 26/9 kl. 12.30 – 12.45 (bokas av Alf Henrikson-sällskapet)

Christer Åsberg

Alf Henrikson lyssnar på Harry Martinson

(Alf Henrikson-sällskapet och Harry Martinson-sällskapet)

Lördag 26/9 kl. 13.00 – 13.15

Johnny Karlsson

Alf Henrikson, Moa, Harry och dragspelet

(Samarrangeras med Alf Henrikson-sällskapet)

Söndag 27/9 kl. 11.00 – 11.15

Patrik Hammarstrand, Marianne Enge Swartz

Visioner om framtiden - Elin och Harry spekulerar

(Samarrangeras med Elin Wägner-sällskapet)

DESSUTOM

Gunnebo Slott 26/9 kl. 18.00:

Martinson- och Bellmanprogram:

”Ekosång till Fjärilen”

Martin Bagge, Agneta Pleijel, Stefan Edman m fl. Efterföljande måltid med musikinslag.

Biljettpris: 345 kr ex. dryck, barn t.o.m. 12 år 170 kr.

Medlemmar i Sällskapet betalar 275 kr resp. 140 kr.

Bokning sker i Gunnebo butik, 031-334 16 16. kontakt@gunneboslott.se

Mer information på hemsidan www.harrymartinson.org

Harry Martinson-sällskapet

slår följe med Elin Wägner

Del av 25-årsjubileet den 24-25 oktober.

Punkter i korthet:

Lördagen den 24 oktober (FN-dagen):

14.00 – 17.00 Likheter och olikheter i Elin Wägners och Harry Martinsons författarskap. Samtal på Svenska Akademien, Börssalen.

Söndagen den 25 oktober:

10.30 Samling vid Harry Martinsons grav på Silverdals griftegård i Sollentuna. Därefter besök på Harry Martinsons bokkafé i skolan Utbildning Silverdal.

Samarbete mellan litterära sällskap är inte något nytt, men inte desto mindre är det säkert glädjande för många att Elin Wägners sällskap så tydligt har visat intresse för samarbete med oss.

Den fullständiga rubriken för samtalen på Svenska Akademien är ”Samsyn och framtidssyn, likheter och olikheter i Elin Wägners och Harry Martinsons författarskap.”

Elin Wägner-sällskapet vill uppmärksamma att det är 60 år sedan författarinnans frånfalle.

Martinson-sällskapet har verkat i 25 år. Mot denna bakgrund inbjuder de båda sällskapen till samtal i Börssalen med två parallella paneler för att illustrera skiftet på stol nr 15. I den ena panelen medverkar Birgitta Holm, Bengt Emil Johnson och Martina Lowden, i den andra Johannes Ekman, Bo Göranson och Kristin Olsoni.

Därför den 24 oktober

Genom att välja FN-dagen för detta författarmöte vill arrangörerna särskilt framhålla gränslösheten i deras arbete och synsätt. De registrerade och uttryckte en ovanlig känslighet för destruktiva förändringar i våra samhällen. De betonade längre perspektiv än några generationer och såg i mångfalden svaren på att ta sig ur dominerande tekniska synsätt. De sökte efter en samsyn; världen måste bli överens om en grundläggande livshållning.

Vik alltså redan nu den 24 oktober för en eftermiddag på Svenska Akademien.

Tips om litteratur

Göran Bäckstrand tipsar om en bra läsning inför samtalet i Börssalen, nämligen antologin *”Elin Wägner - Det första fötstegets moder”* utgiven på Artea förlag i Växjö, www.arteaförlag.se ISBN 978-91-85527-19-9,

redigerad av Marianne Enge Swartz

- Det är en utmärkt samling uppsatser och en vacker bok, säger Göran B som också hörde av Marianne Enge Schwartz att en särskilt viktig bok i Elins stora produktion vid sidan av de redan väl kända, är författarinnans sista bok *"Vinden vänder bladen"*.

Från griftegård till bokkafé

Söndagen den 25 oktober, fortsätter jubileumsfirandet. Då inbjuds alla medlemmar av Martinson-sällskapet och övriga intresserade till en samling vid Harry Martinsons grav på Silverdals griftegård i Sollentuna kl.10.30.

I omedelbar närhet till denna griftegård finns Utbildning Silverdal, en ovanlig skola som erbjuder undervisning från förskola till gymnasium. Sollentuna kommun/ ledningen för Utbildning Silverdal och dess chef, Nuno Lopes, inbjuder efter samlingen på griftegården deltagarna att besöka denna skola och särskilt Harry Martinsons bokkafé. Presentationen av utbildningen och dess särtecken kommer vid en kaffestund att följas av diskussioner om de tankar som finns på skolan hur man på olika sätt kan knyta an till Martinsons författarskap i sitt arbete. Dessutom medverkar bl a publicisten och författaren Lars G Lindström, som berättar om Harry Martinson och Sollentuna.

• **Anmälan till arrangemanget i Silverdal den 25 oktober görs senast den 20/10** till Göran Bäckstrand, goran.backstrand@sobernet.nu , tel. 08-766 40 05 eller 073/4412586. Göran svarar även på frågor om samtalet på Svenska Akademien (ingen anmälan behövs till detta evenemang).

Något om den djupare betydelsen av vårt och andra litterära sällskap

Vi uppmärksammar i år att Thorsten Paulin, den dåvarande rektorn för folkhögskolan, för 25 år sedan födde tanken att skapa ett Sällskap för att på olika vägar värna och vårda Harry Martinsons stora litterära verk. Genom politiker och tjänstemän i Olofströms kommun fick denna idé omgående praktiska uttryck i ett inledande symposium i Jämshög. Därigenom blev också sällskapet en angelägenhet inte bara för Martinsons hembygd utan för Sverige, då lärare, akademiker och en bred allmänhet från hela landet gav sällskapet en flygande start. I boken från symposiet "Harry Martinsons landskap" hittar vi idag inom och utom sällskapet kända uttolkare av Martinson som Ingvar Holm, Sonja Erfurth, Kjell Espmark, Donald Fransson, Giacomo Oreglia, Johan Wrede m.fl.

Sällskapet hade ambitionen att:

- ge ut en årsbok, där Stefan Sandelin kom att ge en stadga och kontinuitet i arbetet
- ordna regelbundna kurser på folkhögskolan för att ge medlemmar och andra intresserade möjligheter att med Ingegerd Bodner-Granberg som outtröttlig inspiratör fördjupa sina kunskaper kring Martinsons författarskap och inte minst för att hålla nära kontakt med skolvärlden
- medverka till en nyutgåva av Martinsons samlade verk med kommentarer i samarbete med Bonniers förlag, som delvis också blev medlemmarnas årsböcker
- utse mottagare av det "Stora Harry Martinson-priset".

Dessa mål har fyllts med råge. Jubileumsåret 2004 innebar att Sällskapets verksamhet i Blekinge, i Sverige och alltmer även internationellt fick en bland andra sällskap oanad omfattning.

Sällskapet har redan en bred historia, som det kan vara värt att studera. Vad har varit bra och vad har varit mindre bra? Vad kan vi lära av vår egen historia och vad kan förbättras? Hur kan vi utvidga kontakter och samarbete med olika institutioner inom utbildning och kultur, nationellt, regionalt och lokalt? Varför blir de litterära sällskapen allt viktigare institutioner i vårt samhälle? Hur kan vi samverka med andra sällskap? Osv.

De litterära sällskapen är idag med långt över 100 medlemmar i De litterära sällskapens samarbetsnämnd (DELS) en ny folkrörelse med en egen tidskrift – PARNASS. DELS arrangerar i augusti en konferens på Biskops-Arnö med deltagande av de litterära sällskapen i Norden, där ämnen som skönlitterära kanon, klassiker i skolan och på biblioteken, kvinnliga klassiker m.m. tas upp för debatt. Särskild uppmärksamhet ägnas sällskapets betydelse för den ständigt pågående internationaliseringen av våra samhällen och inte minst av kulturlivet d.v.s. betydelsen av översättningar och samverkan med universitet och forskning. Det finns förmodligen anledning att i DORIS återkomma till denna konferens.

Sällskapets kommande 25 år kommer att bli minst lika intensiva och kanske viktigare än vad vi hittills upplevt. Martinsons lyrik och prosa lär oss att det värdade, fördjupade och utvecklade språket kan förklara världen på nya och mångtydiga sätt. Världens alla kriser behöver ett rikt språk för att uttrycka nya synsätt för att hjälpa mänskligheten och alla folk att överleva och leva väl. Harry Martinsons unika berättelse om Anjara och andra av hans texter visar oss denna riktning för det svenska språket.

*Krokås den 27 juli 2009.
Göran Bäckstrand*

Rune Liljenrud om en antologi från Lund - och om att tänka fritt och tänka rätt

”Poesin är det mest koncentrerade och ordknappa av litterära uttrycksmedel.” Detta citat kunde vara inledning till förord i en bok om Harry Martinsons poesi och kamp för sanning och frihet, men så är det inte. Det är hämtat ur docent Johan Stenströms förord till *Universitetets frihet - Tio tankar och en dikt*, en antologi av Kulturforum vid Lunds universitet. Så här fortsätter Johan Stenström medan jag tänker på Harry Martinson:

”Bildspråket och den språkliga reduktionen bidrar till diktens kondenserade skönhet. Förtätningen gör den samtidigt innebördsrik. Det finns ett stort mått av självreferens i poesin men på samma gång pekar den ut över sitt eget innehåll. Meningen finner man bortom ordens lexikala betydelse. På så vis blir koncentrationen en potential för expansion. Den goda poesin ansluter villigt till nya referenser alltefter skiftande tider och sammanhang. Den begränsas inte av tid och rum.”

Kulturforum är en mötesplats inom akademi och kulturvärld och jag hoppas att denna bok, som utkom därifrån år 2008, liksom den år 2006 utgivna *Det eviga som traditionsbrott*, skall finna många läsare. Axel Ebbes suggestiva skulptur ”Mannen som bryter sig ur klippan” finns på bokomslaget till *Universitetets frihet - Tio tankar och en dikt*. Konstverket illustrerar allas vår frihetskamp, den som våra diktare ger oss så mycken inspiration och kraft till.

Förutom Johan Stenström, som skriver om Frihetens och universitetens paradox, medverkar tio andra med artiklar om frihet: Professor Eva Österberg: Banal övervakning och universitetslärnarnas frihet, Nuvarande radiochefen Mats Svegfors: Den stora bandbreddens repressiva frihet, Universitetslektor Annika Olsson: Att bygga broar eller att stå på andra sidan, Professor Sven Strömqvist: Tankens frihet och universitetens roll i samhället, Konsertpianist och professor Hans Pålsson: Pianistens frihet och kompositörens text, Författare Katarina Mazetti: FKMU - The Free K M University, Lektor Helena Sandberg: Universitetets frihet, Universitetsrektor och professor Göran Bexell: Friheten att vara mål och medel, Evolutionsforskare och professor Bengt Olle Bengtsson: Rävns politik.

Antologin *Universitetets frihet - Tio tankar och en dikt*, inleds med en dikt, *Vi vandrande scholares*, av Niklas Törnlund, som är lärare vid Lunds

universitets författarskola. Han inleder dikten med ett tidssvep över nio sekel. Det är upp till läsaren av antologin att söka svar på den inledande frågan: *Vad vet vi om frihet, vi vandrande scholares...?*

Ovanför entrén till aulan vid Uppsala universitet, har jag många gånger läst: ”Att tänka fritt är stort, att tänka rätt är större” av 1700-talsskalden Thomas Thorild. Jag har tenterat på en lärd handling om *De svenska studieresorna och den religiösa kontrollen* av min professor Sven Göransson, som berör frågan hur den konfessionella enhetskultursynen förhållit sig till de svenska internationella kulturförbindelserna. Det ansågs kunna innebära fara att tänka *fritt* och därför tillgreps kontroller av om man tänkte *rätt* efter återvändande från utländska studieresor. Niklas Törnlund berör detta i sin dikt och visar farorna i *fritt* och *rätt*:

*En säger: blott ur tvivel spirar kunskap, / en annan
håller upp den kniv som / mellan vetandet och tron,
mellan / rex och pontifex, snart skall lägga / snittet
utan återvändo*

Kulturforums antologi *Universitetets frihet - Tio tankar och en dikt* visar på en tidlös kamp för frihet och rätt, som är symboliskt inhuggen i Axel Ebbes staty ”Mannen som bryter sig ur klippan”. Johan Stenström framhåller att detta betonades när konstverket invigdes vid Lunds universitets jubileum 1918: ”Universitetets högsta uppgift, den forskning, genom vilken människoanden frigör sig från materiens fångsel och strävar fram i sanningens ljus.”

*”Man måste lära sig väsenskillnaden / mellan vad
som är faktiskt och vad som är sanning”
(Harry Martinson: Li Kan talar under trädet, Ur Passad)*

Frusna skalder om våren

Våren 1932 var sen och kall, snön låg kvar på Stockholmsgatorna. Signaturen Eld (Erik Lundegård) som hade dagsversjouren på Dagens Nyheter den 9 april skaldar om att han i stället för hund vill ha ett vanligt yllefår, ”som skänka kan en varm och trevlig tröja”.

Alldeles bredvid versen hade också Alf Henrikson ett bidrag, en s.k. Liten intervju.

I ruskvädret hade han känt behovet av att tala med en skald som ”visste berätta om våren”. Han ringer upp Harry Martinson, som omedelbart sprutar ur sig livfulla, poetiska rapporter om de bästa vårarna på hela jordklotet.

Nu är det vår på Mallorca och Menorca och i England börjar den vackraste tiden. ”Mina mest intensiva vårminnen har jag ändå från havet när skedstorkarna segla in mot Holland över den drivande tången. Nästan alla skedstorkar häcka i Holland, och när man får se dem till havs vet man att våren är kommen.”

Vad Martinson berättar för Alf, som här som intervjuare skriver under signaturen –ik, känner vi igen som en av hans tidigare dikter, ”Ute på havet”:

*Ute på havet känner man en vår eller en sommar bara som ett vinddrag.
Den drivande Floridatången blommar ibland om sommaren,
och en vårkväll flyger en skedstork in mot Holland.*

Treradingen ingick i samlingen Nomad, 1931. Kanske läste Martinson den för intervjuaren som skrev om den till prosa, kanske transponerade Martinson den själv under samtalets gång.

Skalden berättar mer för vännen Henrikson i Klara. Han målar upp en bild av veteskörden i Argentina, som pågår i april medan våren väntar till september. ”Då växer stäpptulpanen i drivor över Pampas så hög att stäpphönsen gå dolda under blommorna.”

Martinson har upplevt våren i Sibirien och Japan, men bara på så långt håll att han inte kan yttra sig om annat än berggrunden. I Bombay däremot har han gått på värmedallrande gator i april och han har vandrat från Mississippidelts halvtropiska fukt in i det torra Texas. En gång i mars låg hans båt i Röda havet, vars vatten är det klaraste han sett. ”Man kunde se snäckor och praktfulla fiskar djupt nere.”

”En evig vår”

Han sparar det bästa till sist:

”Men om jag finge resa för att söka upp våren, då skulle jag styra kosan

Harry Martinson och Alf Henrikson var nästan jämnåriga, Harry året äldre. Bägge hade rötter i Blekinge, varifrån Alfs släkt på morssidan kom. Men de lärde känna varandra i Stockholm, där försörjningen som författare var mer möjlig.

till en plats som heter Sao Francisco do Sul och ligger i den brasilianska provinsen S:ta Catharina. Det är en stad med 4.000 människor och en katedral som har ett blått tak av porslin. Där finnes inga regntidsfloder och ingen torka, staden har en jämn, evig vår, men är onämnd av alla som letat efter den eviga våren runt jorden.”

Tyska emigranter har byggt en stad, Joinville, en bit därifrån, där det nu går bilar över asfalt.

”Men i Sao Francisco do Sul glittrar vårsolen alla dagar i katedralens blå porslin.”

Man kan nästan tro att Martinson också här citerar eller transponerar en dikt. Men så är inte fallet. I stället blir det Alf Henrikson som skriver en vårdikt om den brasilianska staden som en tröst i vårvernens bedrövelser. Den publiceras nästa dag, den 10 april, men inte som huvudnumret på sidan. Där har han skrivit satiriskt om inspektionsmyndighetens senfärdighet i samband med Kreugerkraschen.

Dikten I Sao Francisco do Sul, signerad Hick, återfinns på Namn och Nytt baksida. Och vi kan lätt följa hur verbalinspirationen löpt från Martinson till Henrikson med tillägg av brasilianska accenter som välluktande bresilja och köttätande sileshår. Man riktigt känner hur det exotiska ortnamnet ropat på att få besjunga:

*Det glittrar i kyrktakets blå porslin
i Sao Francisco do Sul,
och luften är saltfrisk och stark som vin
av vita havsmåsar full.
I Sao Francisco do Sul.
Mangroverna tättna i evig vår
kring Sao Francisco do Sul.
Och eldflugor snärjas i sileshår
i jordens ångande mull.
I Sao Francisco do Sul.
Ej dammar hetta, ej dryper fukt
i Sao Francisco do Sul.
Där skulle vi luktat bresiljans lukt
för Nordens vintrighets skull.
I Sao Francisco do Sul.*

Provinsen liksom grannstaden Joinville skildras i en text i Kap Farväll, 1933, En tid i Santa Catarina. Och en liknande prosatext som trycktes i Bonniers Litterära Magasin 1933, men inte fick plats i Kap Farväll, har faktiskt titeln Sao Francisco do Sul och handlar om Martinsons upplevelser av ortsbefolkningens kärleksliv under ett påhugg hos en maniokodlare. Här beskrivs staden som ”en veritabel håla med blått kyrktak och en gammal pump, plus ett lättjefullt slödder av blandfolk och en och annan företagsam tysk, som verkar kuttryggig och arm”.

Men det var ändå något magiskt med kyrktaket:
Gudomligt emaljöga

”Kyrkans porslinskupol, som likt ett gudomligt emaljöga tittade in i urskogen, hade en troskyldigt blå skälkning i blicken. Denna blå blick såg djupt ned i Sao Franciscos själar, och halvindianerna korsade sig då och kvinnornas höfter vaggade mindre köttsligt.”

Vid den här tiden umgicks de båda poeterna även familjevis. I ett julkort från Harry 1932 får Henrikson beröm för ”Haitisk lyrik och för den dikt du hade i D.N. om värmestugan. Den var bättre och sannare än hundra nävar problemlyrik”. Martinson syftar dels på två översättningar i DN:s söndagsbilaga den 18 december, med läckra teckningar av spetsbröstade haitiska kvinnor, dels på dikten Värmestuga den 9 december. Denna de hemlösas tillflyktsort kände Martinson väl från sina många luffarår:

*Där lindas värmen som en schal som väller
i mjuka böljor över bänkens rad
när tung och tyst en mörk december fäller
sin kulna gråhet kring en vintrig stad.
Och andedräktens vattenånga immar
på fönstrens glas av trötta, frusna män,
som komma dit och sitta några timmar
och gå mot långa gator ut igen.*

Sommaren 1933 bjöd Harry och Moa ut Alf och Ebba till sin stuga i Ösmo. Och den 27 november samma år, när Kap Farväl! just kommit ut, har Henrikson under signaturen –ik en stor intervju med Harry Martinson.

Även här fabulerar författaren friskt kring sina resor i Sydamerika och berättar utan att darra på manschetten om hur han med två kamrater ställts inför en arkebuseringspluton under en revolution i Santa Catharinas grannprovins. Svenskarna är bara sekunder från att dödas, men det var ingenting särskilt med det, ”någonting av det tråkigaste och mest glanslösa man kan tänka sig ... man kände sig bara ledsen, eftersom man gärna ville leva vidare”. Men en officer som kan franska dyker upp och sjömännen enrulleras i revolutionsarmén.

Det är lätt att föreställa sig Alf Henrikson som den idealiske lyssnaren, själv med tidens mått ganska berest men utan lika dramatiska erfarenheter från den stora världen. Samtidigt var han ju en sakkunnig bedömare av alla frukter i det litterära ymnighetshornet. Han som alla andra charmades av den outtröttlige berättaren. Senare blev han något mera kritisk. I En uppslagsbok, 1993, får Moa första rummet i artikeln Martinson och om Harry sägs det lite avvisande att han ”var nog mest poet och en oförglömlig bekantskap, som åtminstone i yngre år kom med begåvade, originella och ofta djupsinniga yttranden så att säga i förbigående”.

Att Martinson inspirerat honom till en dikt om Sao Francisco do Sul kom nog Alf Henrikson inte ihåg.

I klimatdebatternas tidevarv kan det vara värt att påminna om att den vintriga april 1932 så småningom avlöstes av en vårlig julmånad.

Signaturen Hick fick den 19 december anledning att dikta om knoppande hassel:

*Med halmgult frömjöl hänger hasselns hänge,
och grön står åter markens späda klöver,
men intet är var fullt normalt på länge,
så det är ingenting att undra över.*

*Det lär ha funnits snö i forna tider
när julen inföll under vintertiden,
men nu tar våren vid när sommarn lider,
och det blir höst när vintern är förliden.*

Christer Åsberg

Från Askungesaga till väckarklocka

Hörsalen på Stadsbiblioteket är fylld till sista plats. Min manlige granne på stolen intill viskar: - Det är ju mest kvinnor här! Jag ser mig om ... Ja, han har rätt.

- Ja, men det är ju INTERNATIONELLA KVINNODAGEN i dag, viskar jag tillbaka .

Ämnet för föreläsningen, som vi ska lyssna till, är ELIN WÄGNER. Författaren - inte minst till boken *VÄCKARKLOCKA*.

Föreläsaren är idag en man - Birger Schlaug – tidigare aktiv politiker för Miljöpartiet.

Det stämmer kanske - det Wägner skrev i den nyss nämnda boken:

- Männens kamp för herraväldet på jorden har gått jämsides med deras kamp för herraväldet över kvinnorna.

Hm

Föreläsningen börjar. Jag är helt fascinerad.

Utan papper i handen skildrar Schlaug Wägners liv och hennes kamp och författarskap för kvinnans ställning i samhället och familjen samt hennes ord om fredstanken. Med jämna mellanrum öppnar föreläsaren några av hennes böcker och läser direkt ur dem. Birger Schlaug är en öppen och glad person, som delar med sig av sin kunskap om den på den tiden i början av förra seklet så omdiskuterade kvinnliga författaren Elin Wägner.

Vilken lärorik och intressant föreläsning, tänker jag. Jag lyssnar och njuter.

Birger Schlaug

Men så hade Birger Schlaug – berättar han - en dag på en tågresa väckts av Wägners VÄCKARKLOCKA, en bok han inhandlat i Stockholm för att ha som reselektyr på tåget.

VÄCKARKLOCKAn ringde!! och väckte någonting inom honom. – Hans politiska intresse fick en ny inriktning och han gav sig hän åt miljökamp och kvinnofrågor. Han insåg, att Elin Wägner hade mycket att tillföra vårt moderna samhälle. – Numera har Schlaug lämnat politiken. Han ägnar sig åt sitt eget författarskap och reser ofta runt och föreläser om Elin Wägner. Som han själv säger: ”Ingen har som hon vävt ihop kvinnofrågan med miljöfrågan och fredsfrågan.”

Jag lyssnar intensivt. En MAN, som talar så väl om detta på Kvinnodagen. Då är vi på rätt väg. Elin Wägner kämpade inte förgäves. Och hon blev ju också invald i Svenska Akademien på stol nr.15 år 1944.

Plötsligt hör jag namnet HARRY MARTINSON ur föreläsarens mun. Jag hoppar till. Vad är det han säger?? – Varför har han höjt tonläget? – Jag vänder mig mot min granne. Stöter min vänstra arm i hans sida. Han vänder blicken mot mig. Vi ser på varandra. Vad är det vi hör? Schlaug skrader inte orden. Enligt honom höll Martinson det mest oförsämda tal man kan tänka sig när han 1949 skulle efterträda henne på stol nr.15 i Svenska Akademien. ”Det var nedsättande i akt och mening att förminska henne som författare”, menar Schlaug.

Endast några minuter återstår av det timslånga föredraget. Mitt hjärta slår extra slag. Han ska minsann få för dessa ord och tonfall! Vid frågestunden efteråt kan jag inte behärska mig.

– Har Du verkligen läst Martinsons inträdestal? undrar jag, sedan jag presenterat mig som medlem i Harry Martinson-sällskapet.

– Jodå, säger han.

– Det har jag också, svarar jag.

– Martinsons tal beskriver ju hennes utveckling från en väluppfostrad och älsklig liten familjeflicka till det rappa pennskaftets sakkörare i vårt land.

– Det finns inget förnedrande eller förminskande i hans tal över Wägner, fortsätter jag. Han skriver sitt tal som en äkta biografi över henne och hennes författarskap. Martinson ville minsann aldrig såra någon.

– Ja, tillägger då Schlaug ... Martinson var bra på så många andra sätt. Jag står upp under ordväxlingen ... lämnar nu min plats och går. VÄCKARKLOCKAn har ringt. Jag måste hem och läsa, skriva och rapportera till mina Martinson-vänner.

Jag sitter och bläddrar i ett litet 21-sidigt häfte - Harry Martinsons inträdestal till stol nr.15 i Svenska Akademien 1949. En riktig ”askungesaga” är det jag möter än en gång. Åren har flugit sin kos sedan jag läste

Elin Wägner.

den sist och tog till mig det som jag nu försökt övertyga Birger Schlaug om. Sagan om en väluppfostrad liten flicka, som inte får ta studenten för sin pappa... men som ”på egen hand och mot tidens tand” kämpar för kvinnans ställning i samhället. Hennes uppmaning via författarskapet att kvinnor bör ställa högre krav på sig själva som människor – att känna självrespekt.

I sin inledning till talet beskriver Martinson boken *Norrullsligan* som en flickbok. Detta kan möjligen ha bidragit till den starka kritiken av hans tal. Men efter bara några rader skriver han om hur Wägner ”växte andligen ut och blev alltmer betydande som författarinna”.

Under talets gång formulerar Martinson också sina tankar om Elin Wägner som pacifist och hennes uppmaningar att man inte ska bära vapen. En sanning, som man inte ska dölja, att hon anslöt sig till kväkar-rörelsen, nämner han också. Detta att göra det goda är kväkar-rörelsens självklara kärleksbud, vilket han också tillägger.

Att det moderna kriget är materialismens negativa triumf, som Wägner uttrycker det, går ju helt i samma tankebanor, som Martinsons egna ord i boken *Verklighet till döds*:

– Dessa av civilisationen själv skapade förrädare stirra hän mot de civilisationens maktcentra, som blivit tongivande och typbestämmande (s. 42).

Wägners vana att söka sig till äldre tiders matriarkat och ställa mankötet till svars för det onda som händer, fann många kritiker. Också Martinson tar upp detta i sitt tal. Hon menade, att krigiska tänkare hade förtalat fredskampen som ”en ankdamm eller en fårahage”. Det gällde ”att framställa fredens karikatyr med så mjåkigt fåransikte som möjligt”.

Både Harry Martinson och Elin Wägner hade varit på samma resa till Moskva på den allryska författarkongressen år 1934. De hade båda upplevt hur det patriarkaliska stalinistiska samhället höll kontroll över de tekniska spörsmålen mellan staten och författarna, enl. Martinson i *Verklighet till döds*, sid.15. Båda hade samma inställning till fredstanken.

Att Wägner sedan enbart skriver om detta och inte kämpar hårdare utåt menar han kan förklaras av hennes behärskade och försynta sätt som människa. Hon älskade tystnaden.

Under sin tid med Moa Martinson kom Harry Martinson ofta i kontakt med de s.k. Fogelstad-kvinnorna. Elin Wägner blev den självklara skribenten där. Hur ofta skrev inte Harry också i deras tidning Tidevarvet. Han for också ut i landet och sålde den. Han skrev inte så sällan hem till Moa om hur svårt det var att sälja tidningen. Folk var helt enkelt inte intresserade. Ja, Harry Martinson och Elin Wägner hade enligt min uppfattning så många gemensamma intressen.

Martinsons kände starkt för just modern-kvinnan – sedan han själv blivit övergiven av sin mamma. Denna känsla hade också Elin Wägner, som tidigt förlorade sin moder genom döden. Hon var bara tre år gammal när mamman dog.

Deras civilisationskritik hade också gemensamma drag: Vart leder materialismen människan? Och Martinson tar upp Wägners längtan efter att få leva ute på landet:

– Hon var i grunden av sitt väsen en landsortens dotter, skriver han i sitt tal. Martinson möter hos henne samma intresse för naturens under, som han själv skriver om. Likaså närmar hon sig – precis som Martinson – fornkinesiska tankar om taoismen. Ju mer jag bläddrar och stryker med pennan i mitt lilla häfte med inträdestalet ju fler likheter som människa och författare finner jag mellan dessa båda på stol nr. 15 i Svenska Akademien. Ju mer jag letar efter källor och bevis i min bokhög, ju mindre aktuell finner jag Birger Schlaugs kritik av inträdestalet.

När Harry Martinson fick veta, att han blev invald i Svenska Akademien uppstod så mycket tumult kring detta. Han skriver i ett brev till Eyvind Johnson från Paris, dit han rest med sin hustru Ingrid: – Att bli invald för mycket besvär med sig: 40 brev pr dag ... Slakten växte på ett ögonblick från 10 till en miljon personer. Han avslutar sitt brev med att tala om, att de nu reser hem igen för ”jag ju måste för Wägnersstudiets skull”.

Så far han hem till Sverige, läser in sig på Elin Wägner, skriver sitt installationstal ... och jag läser med glädje hur han berömmar hennes Lagerlöf-biografi som ett mästerverk:

”..ett mästerverk av en art som Selma Lagerlöf själv aldrig skulle ha kunnat skriva om någon annan lika berömd och i motsvarande situation.”

I sina slutord om den nu avlidna stora författarkollegan skriver han så: ”En bok med titeln ’Ord av Elin Wägner’ skulle kunna bli en tänkebok av rang. För hon skrev tankeromaner med tendens och idé ...” – ett faktum, som jag helt instämmer med Martinson i. Han fortsätter: ”Och hon förblev sina idéer och tankar trogen genom hela livet.”

Så har jag suttit här nu och bläddrat, läst, skrivit och tänkt ... Vad är det herr Schlaug menar är oförskämt i detta akademital? Beskrivningen av Norrtullsligan som en flickbok? – I så fall en politisk flickbok, enligt min uppfattning. Wägners egna privata upplevelser som ung yrkesarbetande men undervärderad kvinna i Stockholm i bokform.

Martinson använder ett så ärligt och rikt språk om en levande människa i en ”askungesaga”.

Den lilla väluppfosttrade flickan – moderlös som en Askunge vid tre års ålder ... tystlåten men skrivande ... omdiskuterad men framgångsrik. Akademiledamot och läst av miljoner människor. Hennes sista böcker skrivna i slutet av 1940-talet kunde vara skrivna i dag – så aktuella är de. Jag hör hennes VÄCKARKLOCKA ringa och tackar Harry Martinson för hans levande skildring av sin företrädare på stol nr. 15.

Värd att läsa är den stora biografen över Elin Wägner av Ulla Isaksson och Erik Hjalmar Linder (nyutgåva 2003/Bonniers).

Med tacksamhet till Elin Wägner och Harry Martinson!

Sonja Glimstedt Hall

Till detta kan lämpligen läggas anmärkningen att ett givande och vänligt samarbete mellan de båda författarnas litterära sällskap är i full gång, främst genom de samtal som hålls i samband med att det är 25 år sedan Harry Martinson-sällskapet bildades och 60 år sedan Elin Wägners plats i akademien övertogs av HM. I utställningen på Elin Wägners Stora Björka, norr om Växjö, kommer man nu bland annat att sätta upp foto av HM och några av hans centrala böcker för att marknadsföra höstens evenemang i Stockholm. Fred.

Martinson på spanska får översvallande kritik

Francisco Uriz kunde tyvärr inte delta, när hans antologi med översättningar av Harry Martinsons lyrik presenterades under årsmötet i Klockrike. Antologin ”Entre luz y oscuridad” - Mellan ljus och mörker blir titeln på svenska - har i juni recenserats i spansk press i tidningen Heraldo de Aragon den 18 juni 2009.

Recensionens rubrik är lockande ”En oceanisk poet”. Även om recensionen, Juan Marqués, hade önskat sig en tvåspråkig antologi medger han att genom antologins stora omfång (403 sidor) hade en sådan version knappast blivit en hanterlig bok. Översättaren får många lovord för sitt senaste verk och han får också en eloge för sitt långa, tålmodiga arbete med att introducera svenska författare i Spanien: Henrik Nordbrandt, Claes Andersson, Karl Vennberg och Artur Lundkvist förutom översättningar av Strindbergs dramer eller Torgny Lindgrens mycket uppmärksammade berättelser. Uthålligheten hos förlaget, Nordica Libros, att fortsätta med utgivningen av nordisk litteratur är också uppskattad! Uriz ger också i inledningen till antologin en kort biografi över, som recensenten skriver, denne underbara poet. Recensenten avslutar med ett översvallande omdöme att denna antologi kommer att bli den bästa lyrikboken som kommer att ges ut under 2009!

Göran Bäckstrand

Fotnot:

Francisco Javier Uriz Echeverria, född 23 december, 1932, Zaragoza, Spanien, är en spansk författare, poet och dramatiker. Francisco Uriz utbildade sig till advokat i Spanien, men flyttade sedan till Sverige i slutet av 1950-talet efter att ha flytt från Franco-fascismen i sitt hemland. I Sverige började Uriz arbeta som lektor i spanska vid Handels högskolan i Stockholm och som språkassistent i spanska på Skolöverstyrelsen, men kom sedan att göra sig känd som författare och översättare, främst av lyrik. Han har också sammanställt flera volymer med Olof Palmes tal och texter på spanska.

Kosmiska dialoger om Aniara

Confidencen, Ulriksdals slottsteater, uppmärksammade den 31 maj att operan Aniara hade världspremiär i Stockholm den 31 maj 1959. Kjerstin Dellert inbjöd till en ”kosmisk dialog”. Medverkande bland andra var Margareta Hallin, Erik Saedén och sällskapet vice ordförande Johan Stenström.

– Det blev en fantastiskt fin dialogföreställning kring uruppförandet av operan Aniara på för dagen 50 år sedan, berättar sällskapet styrelseledamot Lena Havland-Erlandson.

Festligt, fullsatt och vädret ljuvligt en varm sommarsöndag i Ulriksdals vackra slottspark. Tältet i trädgården gav skugga åt kaffedrickande och raketbakelsemumsande – generöst! Det samma kan sägas om seminariet som blev en spänstig föreställning med analys av Aniara-föreställningen och hur arbetet med den gick till. Kerstin Dellert lovade även att delar av det kringmaterial på film som vi såg skulle visas vid ytterligare något annat Aniara program.

Göran Bäckstrand som sått fröet till programmet delade ut Martinsonlitteratur som tack till samtliga deltagare på scenen och talade om 25 årsjubileet som litterärt sällskap. Göran Bäckstrand och Anders Hedin hade givetvis bokbord i entrerummen.

Johan Stenström på scenen bidrog till den mångsidiga dialogen kring Anirauruppförandet. Fint genomfört program där jag själv bara var imponerad deltagare.

Så långt Lena Havland-Erlandson. Operan ”Aniara” hade urpremiär just den 31 maj på Kungliga teatern i Stockholm under ett gigantiskt massmediepådrag. Även internationellt var intresset stort. Temat fascinerade: ”Aniara” var världens första rymdopera och den hade andra världskriget och bomben över Hiroshima som bakgrund. ”Ty rymdens grymhet övergår ej människans.” (Aniara, 1956).

Kosmiska dialoger på Ulriksdal var andra gången gillt, eftersom Dramaten redan den 26 mars under samma rubrik och med samma deltagare uppmärksammade det Internationella astronomiåret. Det firas 2009 med

Kjerstin Dellert, en gång Daisy Doody i Aniara. (foto: skts.se)

anledning av att det är 400 år sedan Galilei Galileo för första gången riktade sitt teleskop mot himlen. Hur lyssnar vi i dag till Galileis Dialog om de två världssystemen och Harry Martinsons rymdepos ”Aniara”? var frågan.

Kompositören Karl Birger Blomdahl läste Harry Martinsons ”Aniara”

Karl-Birger Blomdahl, kompositören som gjorde opera av Aniara. (foto: PostClassic)

1956 om rymdskeppet som evakuerar människor från den krigshärjade planeten Doris och kommer ur kurs efter en kollision med asteroider, och passagerarna har framför sig en evig resa utan mål. Blomdahl kontaktade Martinsson och poeten Erik Lindgren, som förvandlade eposet till ett libretto. Ett arbete likvärdigt med att förvandla en oxe till en buljongtärning, sade han. ”Aniara” iscensattes av Göran Gentele. Birgit Åkesson gjorde kore-

ografin och skapade i den världens första ledande roll för en dansare i en opera – piloten Isagel. Sven X:et Erixson gjorde den färgstarka scenografin och i den Miman, en mänskligt medkännande, högteknologisk förmedlare av skeendet på Doris fram till den totala destruktionsen. Till Miman komponerade Blomdahl långa sekvenser elektronisk och konkret musik, också det unikt för opera.

Succén var total. Upphovsmännen hyllades liksom artisterna: Margareta Hallin för sina halsbrytande koloraturer som Den blinda poetissan. Erik Saedén för sin medkännande inlevelse som Mimaroben. Ragnar Ulfungs för sin mimade tolkning av människans söndersprängning. Mariane Orlando för sin Isagel. Och – inte minst, Kjerstin Dellert i dubbelrollen som den sorglösa Daisy Doody och den lesbiska charmören La Garçonne. – Rollerna gjordes för mig och jag sjöng dem de 107 första föreställningarna, säger Kjerstin Dellert, som inbjudit de övriga här nämnda solisterna till ett seminarium kring ”Aniara” på femtioårsdagen av premiären. – Jag vill inte att människor glömmar de storheter som gjorde ”Aniara”. Den var en världssensation. Martinsson var synsk, ”Aniara” kom långt före de första rymdfärderna och han var den första som på allvar skrev om miljöförstöringen, säger hon.

Majdagarna 2009:

Klockrike öppnade famnen för Harry Martinson-sällskapet

I vanlig ordning omfattade årshögtiden tre välmatade dagar. Lokala krafter under "befäl" av hembygdsentusiasten *Kjell Alsetun* såg till att sällskapet kände sig varmt välkommet till Klockrikegården. Årshögtiden bjöd bland annat på fyra föredrag och själva årsmötet genomfördes under ordförandeskap av hedersmedlemmen Camilla Odhnoff.

En höjdpunkt var utdelningen till poeten *Li Li* av det nyinrättade *Klockrikestipendiet till Harry Martinsons minne*. Stipendiejuryn för Klockrikestipendiet till Harry Martinsons minne består av Harriet Martinson, Eva Martinson, Disa Lundgren, Johan Stenström och Rune Liljenrud. Den förste mottagaren av det nya Klockrikestipendiet erhö

förutom stipendiesumman även en kopia av Harry Martinsons Nobeldiplom. Han tackade genom att läsa en dikt som han fått inspiration till i det sommarfagra östgötska landskapet och genom att läsa och översätta Martinson:

Tacktal till Klockrikestipendiet
- till Harry Martinson

*Vi kände varann sedan länge. Innan jag lärde mig
att läsa klockan. Innan jag började gå*

*Ditt kinesiska leende. En cikadas röst
"Också du kommer att bli en luffare, en hemlös!"*

*Jag översatte din Aniara och blev ditt
plötsliga storskratt. Ett skratt mörkare än gråt*

*I Klockrike möts vi nu. Här är tystnaden tyngre
än ord. Vi flyger med cikadors klockslag*

*"En luffare är en poet. Ur hans vandringar
föds hans hem: en dröm, det ursinnigt skriande Intet"*

Föredraget av professor Martin Kylhammar hade rubriken: "Världsmedborgare utmanas: Harry Martinson, J.M.G Le Clézio och världskriserna". Föredraget kom att inte så mycket handla om Le Clézio, även om Martin Kylhammar varmt rekommenderar läsning av den franske nobelpristagaren. Däremot satte föredragshållaren in Harry Martinson och hans generation författare i ett större europeiskt sammanhang.

Docent Johan Stenström, vice ordförande i Harry Martinson-sällskapet och tillika ordförande i Stipendiejuryn för *Klockrikestipendiet till Harry Martinsons minne*, höll föredrag om

Vägen till Klockrike, Harry Martinsons roman och filmatiseringen av den. Han talade också om Harry Martinsons texter och inläsningar till TV:s naturfilmer med filmproducenten Boris Engström.

Föredraget av Litteraturvetaren Ronja Boije, Helsingfors hade rubriken: "Li Kans poetik - om lyrik och helig enfald". Bland årshögtidens deltagare fanns Ingemar Virdehall, som redan på 1950-talet under sina studier i Lund, skrev en trebetygsuppsats, som hade rubriken "Li Kan talar under trädet". Li Kans djupa tankar, förmedlade av Harry Martinson, är ständigt aktuella.

Föredraget av Litteraturvetaren *Semir Susic*, Stockholm: "Harry Martinson - hungerns och kärlekens budbärare". Föredragshållaren gjorde ett mycket engagerat och engagerande intryck och placerade Martinson mitt i den nutida diskussionen.

Årshögtiden i Klockrike genomfördes i samarbete med Klockrike hembygdsförening och med ekonomiskt stöd av Motala kommun, Regionförbundet Östsam samt Folkuniversitetet.

Motala kommun representerades av kommunfullmäktiges ordförande Nils-Ingvar Graan.

Redan på fredagskvällen den 8 maj visades filmen *Vägen till Klockrike*. *Håkan Lessel*, Klockrike Norrgård är samlare av Harry Martinson-böcker och bjöd på en utställning med ett 30-tal fina utgåvor.

På lördagens afton den 9 maj upplät Bettina Kjellin gästfritt Brunneby Gård för konsert med Martin Bagge och Östgötamu-sikens blåsarkvintett. Högtidsmiddag intogs i Restaurang Bettina vid Brunneby Gård. Gunnar Fredriksson - Årstavikens gnom - underhöll med diktläsning. Högtidsmiddagens gäster fick "by heart" läsa med i *Juninatten* av Harry Martinson Ur Cikada, 1953

*Nu går solen knappast ner,
bländar bara av sitt sken.
Skymningsbård blir gryningstimme
varken tidig eller sen.*

*Insjön håller kvällens ljus
glidande på vattenspegeln
eller vacklande på vågor
som långt innan de ha mörknat
spegla morgonsolens lågor.*

*Juni natt blir aldrig av,
liknar mest en daggig dag.
Slöjligt lyfter sig dess skymning
och bärs bort på ljusa hav.*

Göran Bergengren - Författare, biolog, naturvårdsdebattör m.m. tog gott hand om årshögtidens deltagare under söndagens rundtur i det kulturrika Östergötland. Göran Bergengren frågade oss om vi kände igen den dikt han började med att läsa, och han fick - till allas vår glädje - rätt svar:

De frågar varandra var de kommer ifrån
*Är jag floden som dina vita fåglar flyger över?
Är du den gröna dalen där mina silverströmmar
dånar?
Är vi två en skål av blå rymd om dagen
och en skål av röda stjärnor om natten?*

*Vem drog dig ut
ur den första väldiga virveln av intet
och slängde dig här?*

Carl Sandburg: Ur diktsamlingen från år 1920, *Rök och stål*
Översättning Artur Lundkvist

Vi lärde oss väldigt mycket denna utflyktsdag och vi inspirerades att läsa mera ur de författarskap vi blev presenterade: Per Daniel Amadeus Atterbom, Carl Sandburg, Einar Malm och inte minst - Göran Bergengrens eget, mycket omfattande författarskap.

Rune Liljenrud

Nässelfrossa – en kulturvecka i Olofström

Harry Martinsons födelsetrakt lever upp på ett alldeles särskilt sätt sista veckan i juni. I år var nämligen andra året med åtta dagars intensivt kulturarrangerande i denna författarbygd – och det blir en fortsättning nästa år, till tröst för alla dem som inte kunde vara med den här gången. Under många år har Martinson-sällskapet ordnat sommarkurser i samarbete med Folkhögskolan i Jämshög. Ur dessa kurser växte tanken på en allmän kulturvecka med bygdens författare som grund. I samarbete mellan de litterära sällskapen, bygdens föreningar, EU och kommunen skapades redan 2008 en storartad tillställning. Sista veckan i juni (8 dagar lång!) inbjöds nu till Nässelfrossa 2009 med ca 150 arrangemang. Temat för året var "Vid vattnet".

Antalet deltagare i arrangemangen var närmare 4 000! Martinson-sällskapet var i farten hela veckan, ibland tillsammans med andra litterära sällskap, t ex Salje och Piraten. Ett tjugotal programpunkter präglades av Harry Martinson och hans diktning.

Bilden visar sällskapets skattmästare Johnny Karlsson – säkert inte vilse – orientera sig själv och deltagarna i den "Staa-f-vandring" som företogs med utgångspunkt från Nebbeboda skola. Bland deltagarna ses bland andra Leif Olsson, författare i senaste årsboken och sällskapets ordförande Åke Widfeldt.

Boris Engströms bok till förmånligt pris för sällskapets medlemmar:

Möten med Harry Martinson – I televisionens begynnelse

Naturälskaren Martinson blev förtjust i Boris Engströms bildmaterial och det slutade med att han både skrev och läste in texter till filmen. Resultatet sågs av 1,6 miljoner tv-tittare och fick ett mycket varmt mottagande. Efter många års tystnad hittade Martinson åter inspirationen och nådde dessutom ut till en helt ny publik. Framgången gav blodad tand och samarbetet fortsatte.

Engström berättar imponerat om Martinsons givmildhet, begåvning och fenomenala bildminne, men också om den känslighet och det tvivel som gjorde att man aldrig kunde veta om det skulle bli någon text eller inte. Martinson hade ett genuint intresse för bilder och film, Engström beskriver det som att "han kunde se sin text genom dem" vilket gjorde att han många gånger kunde tala in en film utan skrivet manus. Boken är rikt illustrerad.

Boris Engström (f. 1931) är fotograf, dokumentärfilmare och har arbetat mycket med teve. Hans naturskildringar kännetecknas av ett poetiskt bildspråk och har belönats med ett flertal inhemska och internationella priser. Engström har även medverkat i naturvetenskapliga skrifter med text och bild. Har tidigare utgivit bl a en bok med öländska bilder.

Boris Engströms bok kommer ut under hösten 2009 och kommer att erbjudas till extra förmånligt pris till medlemmar i Harry Martinson-sällskapet. Möten med Harry Martinson – I televisionens begynnelse kan beställas från Sällskapets expedition i Jämshög och kommer även att finnas till försäljning på Bokmässan i Göteborg. "Årsbok" för år 2009 blir en DVD-skiva med exempel på de program som blev resultatet av samarbetet mellan de båda.

**Boken kan beställas från Harry Martinson-sällskapets kansli.
Pris 100 kr plus porto 40 kr.**

Stipendium – bo och verka i Martinsons skola!

Med början sommaren 2010 delar Olofströms kommun tillsammans med Harry Martinson-sällskapet och Saljesällskapet ut vistelsestipendier varje år som innebär minst en månads hyresfri vistelse i lärarbostaden i Alltidhult skola under maj t o m september. Skolan har en lärarbostad på två rum och kök.

Här gick Harry Martinson i skolan och Sven Edvin Salje skrev här sin första bok om familjen Loväng.

Skolan ligger naturskönt mellan sjöarna Halen och Raslängen i Olofströms kommun i Blekinge, ca 10 km från centrum. Allmänna kommunikationer saknas. Bredband finns inte i skolan – men vid behov finns fri tillgång till bredband på Olofströms bibliotek, där det också finns tillgång till fri kopiering.

Stipendiet kan sökas av alla verksamma inom olika konstnärliga områden, såsom litteratur, musik, bildkonst, film, teater, dans m.m. Företräde får utövare som arbetar i Harry Martinsons och/eller Sven Edvin Saljes anda.

Ansökan ska vara inne senast den 31 januari och ansökan sker med en personlig presentation i skrift samt önskemål om tidpunkt för vistelsen. Plats kan beredas med kortare varsel om lärarbostaden är ledig.

Ansökan skickas till:
Kultur och Fritid, Elisabeth Jonsson, Box 301. ,293 24 Olofström
Tel: 0454-936 04, elisabeth.jonsson@olofstrom.se

Nebbeboda Akademi

– Byskolan som födde en Nobelpristagare

”*Vanan är halva naturen*” – om skola, kunskap och pedagogiska knep.

Harry Martinson-sällskapets 25-årsjubileum avslutas i Nebbeboda skola
söndagen den 15 november kl. 10 – 16. Samling sker kl. 09.30.

Medverkande bl.a.

Dan Egonsson, Birger Johnson, Margaretha Olsson, Åke Widfeldt

Anmälan till:

info@jamshog.org, tel. 0454-46340 eller 0454-91542
senast den 10 november.

Doris

är Harry Martinson-sällskapets medlemstidskrift.
Utkommer två gånger om året, vår och höst.

Bidrag sänds till:

Ingemar Lönnbom, Östra Strandgatan 7 A, 371 38 Karlskrona
e-post ingemar.lonnbom@galatea.nu
Redaktör för detta nummer: Ingemar Lönnbom.

Doris produceras hos Pernillas Grafiska i Blekinge AB i Mörrum.

Kansli:

HARRY MARTINSON-SÄLLSKAPET
c/o Jämshögs folkhögskola, Kulttorpsvägen 2, 293 72 Jämshög
Tel. 0454-463 40. Fax 0454-492 41
info@jamshog.org
bg 5662-5890
Hemsida: www.harrymartinson.org

Harry Martinson-sällskapet, styrelse och suppleanter 2009 - 2010

Styrelse:

Bengt Bejmar
Finkvägen 3, 293 72 JÄMSHÖG
Tel. 0454 464 53
bengt.bejmar@oktv.se

Lena Havland-Erlandson
Odengatan 34, 113 51 STOCKHOLM
Tel. 08 612 15 73, Mobil 0708 12 15 73
lena.havland@spray.se

Paulina Helgeson
Rosengatan 1, 413 10 GÖTEBORG
Mobil 0703 14 40 13
paulina.h@telia.com

Johnny Karlsson (skattmästare)
Pressareg. 29, 293 39 OLOFSTRÖM (b)
Holje Bok, Box 14, 293 21 OLOFSTRÖM (a)
Tel. 0454 915 42 (a), 402 89 (b)
Mobil 0705 62 76 39
holje.bok@home.se

Rune Liljenrud (sekreterare)
Allbogatan 18, 342 30 ALVESTA
Tel. 0472 715 25, Mobil 070 34 44 483
runeliljenrud@hotmail.com

Monika Lindqvist (webbredaktör)
Ekholmsstranden 44, 371 37 KARLSKRONA
Tel. 0455 810 48, Mobil 0709 98 10 48
monikaadamsonlindqvist@gmail.com

Agneta Pleijel
Bjurholmsplan 26, 116 63 STOCKHOLM
Tel. 08 641 76 34, Mobil 0708 75 68 14
agneta.pleijel@telia.com

Johan Stenström (vice ordförande)
Östervångsvägen 9, 224 60 LUND
Tel. 046 12 68 12
johan.stenstrom@litt.lu.se

Åke Widfeldt (ordförande)
Trestegsvägen 8, 514 31 TRANEMO
Tel. 0325 707 32, Mobil 0706 65 16 87
ake.widfeldt@telia.com

Styrelsesuppleanter:

Lars Andersson
Högbergssätter Kul 19, 686 96 Ö ÄMTERVIK
Mobil 070 602 39 37
kattamaja@yahoo.com

Martin Bagge
Lilla Risåsgatan 25, 413 04 GÖTEBORG
Tel. 031 13 07 94; Mobil 0736 78 78 27
martin.bagge@comhem.se

Ingrid Branje Nielsen
Thure Sällbergsg.17B, 331 32 VÄRNAMO
Tel 0370 138 45
jnjl04@student.vxu.se

Stefan Edman
Almvägen 10, 459 31 LJUNGSKILE
Tel. 0522 222 27; Mobil 0708-16 31 08
st.edman@telia.com

Johan Lundberg
Lillhersbyv. 26 B, 191 45 SOLLENTUNA
Tel. 08 35 85 96, johan.lundberg@axess.se

Disa Lundgren
Nils Ehrnbergs väg 2,
291 46 KRISTIANSTAD
Tel. 044 12 00 54, Fax 044 10 96 80
dg.lundgren@telia.com

Ingemar Lönnbom (redaktör för Doris)
Östra Strandgatan 7 A,
371 38 KARLSKRONA
Tel. 0455 35 31 02 (a) Mobil 0708 31 03 92
ingemar.lonnbom@galatea.nu

Maurits Rehn
Marietorpsvägen 30, 293 72 JÄMSHÖG
Tel. 0454 923 11
gertrud59@hotmail.com

Stefan Sandelin
Ejdervägen 1/V, 222 33 LUND
Tel. 046 13 05 80, Mobil 070 54 92 415
stsa23@utb.lund.se

Under några år i slutet av sextioalet och början av sjuttioalet samarbetade Harry Martinson med den kände filmaren och fotografen Boris Engström. Engströms naturfilmer textsattes av Martinson, som också läste de egna texterna till filmerna. Samarbetet resulterade i tre naturfilmer som sändes i Sveriges Television och blev stora tittarframgångar.

Den första var Myrvägar som visades för första gången den 20 december 1969. De två följande filmerna, Vattnets värld och Vandring med ljus och vind har här samlats i en specialutgåva för Harry Martinson-sällskapets medlemmar. Vattnets värld visades första gången på nyårsdagen 1971. Engströms vibrerande bilder av vatten som forsar, droppar, dansar, böljar och dånar, tillsammans med Martinsons poetiska berättande, bildade en effektiv helhet. Programmet sågs vid sändningstillfället av 1,5 miljoner tittare. Den andra filmen, Vandring med ljus och vind, sändes den 11 mars 1972. Nu är det ljus och skugga, liksom vindens vägar, som fångas i Engströms kamera. Martinson vandrar i sitt berättande obehindrat mellan det lyriska och naturvetenskapliga i sin beskrivning av ljusets magiska egenskaper.

Boris Engström (1931-) är fotograf och dokumentärfilmare och har arbetat mycket med teve. Hans naturskildringar kännetecknas av ett poetiskt bildspråk och har belönats med ett flertal inhemska och internationella priser. Engström har även medverkat i naturvetenskapliga skrifter med text och bild.

DVD, 100 minuter
© SVT, Sveriges Television AB 2009

Boris Engström, Harry Martinson:

Vattnets värld / Vandring med ljus och vind

Vattnets värld Vandring med ljus och vind

Boris Engström, Harry Martinson

"Årsbok" med röst och rörelse:

Vattnets värld och Vandring med ljus och vind

Några av de mest omtyckta TV-programmen med Harry Martinson blir belöningen för sällskapets medlemmar detta år. Det handlar om Boris Engströms och Harry Martinsons gemensamma filmer *"Vattnets värld"* och *"Vandring med ljus och vind"*. (Se även presentation av Boris Engströms bok på annan plats i detta nummer av Doris).

Under några år i slutet av sextioalet och i början av sjuttioalet samarbetade Harry Martinson med den kände filmaren och fotografen Boris Engström. Engströms naturfilmer textsattes av Martinson, som också läste de egna texterna till filmerna. Samarbetet resulterade i tre naturfilmer som sändes i Sveriges Television och blev stora tittarframgångar. Den första var Myrvägar som visades för första gången 20 december 1969.

De två efterföljande filmerna, Vattnets värld och Vandring med ljus och vind har här samlats i en specialutgåva för Harry Martinson-sällskapets medlemmar. Vattnets värld visades första gången på nyårsdagen 1971. Engströms vibrerande bilder av vatten som forsar, droppar, dansar, böljar och dånar, tillsammans med Martinsons poetiska berättande, bildade en effektiv helhet. Programmet sågs vid sändningstillfället av 1,5 miljoner tittare.

Den sista filmen, Vandring med ljus och vind, sändes 11 mars 1972. Denna gång var det ljus och skugga, liksom vindens vägar, som fångats i Engströms kamera. Martinson vandrar i sitt berättande obehindrat mellan det lyriska och naturvetenskapliga i sin beskrivning av ljusets magiska egenskaper.

Boris Engström (f. 1931) är fotograf, dokumentärfilmare och har arbetat mycket med teve. Hans naturskildringar kännetecknas av ett poetiskt bildspråk och har belönats med ett flertal inhemska och internationella priser. Engström har även medverkat i naturvetenskapliga skrifter med text och bild.